

להפצת תורתו של הגה"ק
רבי הלל פאללאק זצלה"ה
אבדק"ק סאטמר ענגען
בעל ה'קודש הילולים'

פרי קודש הילולים

בס"ד | פרשת קדושים תשפ"ד | גליון מס' 111 | שנה ג'

דברי תורה עפ"י הספה"ק "קודש הילולים"

ממורא וכיבוד אב ואם נלמד לאהבת ד' ויראתו

אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שִׁבְתֵּי תְּשַׁמְרוּ (ויקרא יט, ג).

פירש רש"י, "סמך שמירת שבת למורא אב. לומר, אף על פי שהזהרתך על מורא אב, אם יאמר לך, חלל את השבת, אל תשמע לו. וכן בשאר כל המצוות."

יש לדקדק, אם כן הוא בשאר כל המצוות, למה נקטה התורה דוקא את מצוות שבת החמורה, השקולה כנגד כל המצוות (שמות רבה כה, יב), ואמרו עליה, שהמחללה כאילו עובד עבודה זרה (עירובין סט, ב). הכתוב היה צריך להזכיר מצוה קלה, ולומר, שאפילו לעבור עליה אין לשמוע לאביו, וממנה נדון קל וחומר למצוה חמורה כשבת. עוד יש לדקדק, למה כתיב "שבתותי" לשון רבים.

ויש לומר, דהנה רש"י הביא דברי חז"ל (קידושין ל, ב), "כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו. ובכבוד הקדים אב לאם, לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו

דברים". והיינו ששניהם שווים לענין כיבוד ולענין מורא.

הנהגה בלוחות הראשונות כתיב, "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ח), ובלוחות השניות כתיב, "שמור את יום השבת לקדשו" (דברים ה, יא). ופירש הרמב"ן (שמות שם), דזכור כנגד מצוות עשה ושמור כנגד מצוות לא תעשה. וכתב, ששורש קיום מצוות עשה הוא אהבת ד', והזהירות במצוות לא תעשה היא מיראת ד', ע"כ. ושניהם בדיבור אחד נאמרו (ראש השנה כז, א), כי צריך אהבה ויראה בשווה.

וזהו שאמר הכתוב, "איש אמו ואביו תיראו", היינו שלימדנו הכתוב ששניהם שווים לכיבוד ולמורא, כלומר אהבה ויראה. ומכאן נלמד לאהבת ד' ויראת ד', הרמוזים ב"את שבתותי תשמרו", לשון רבים, דהיינו שני הציוויים על השבת, שבלוחות הראשונות ובלוחות שניות, "זכור ושמור", אהבה ויראה, כי צריך את שניהם בשווה.

על האדם לתקן דרכיו בצעירותו, בטרם יבוא ימי הזקנה

מִפְּנֵי שִׁיבָה תְּקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן (ויקרא יט, לב).

בזוהר הק' (ח"ג פג ב) פירש, שיתקן דרכיו כבר בשנות נעוריו, קודם שיבואו ימי השיבה. ועוד אמרו חז"ל (ימא לח, ג), "כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא".

וזהו הרמז, "מפני שיבה תקום", אם יתקן את מעשיו לפני שהגיע לימי השיבה והזקנה, ועברו ימי נעוריו כדבעי, אזי "והדרת פני זקן", ימי זקנותו יהיו מהודרים. כי כיון שיצאו רוב שנותיו כתיקונו, שוב לא יחטא. (ח"א שעג)

פרקי אבות

דווקא בני האדם שיש להם יצר הרע להם יאה לקבל את התורה בישראל

בְּטַל רְצוֹנָךְ מִפְּנֵי רְצוֹנוֹ, כְּדִי שְׂבִיטְל רְצוֹן אַחֲרֵים מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ (פ"ב מ"ד).

וזהו שאמר התנא, "בטל רצונך מפני רצונו", שלא תלך אחר התאוה והרצונות הגשמיים. "כדי שביטל רצון אחרים", היינו המלאכים, שרצונם היה שהתורה תישאר לעליונים ולא תינתן לישראל. "מפני רצונך", לזכות לקבל את התורה. (ח"א רכז)

יתפלל שיתמלאו כל משאלותיו רק אם הם לטובה

אֵל תַּעֲשֵׂ תְּפִלָּתְךָ קָבַע, אֲלֵא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לְפָנֵי הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא (פ"ב מ"ג).

לכן אמר התנא, "אל תעש תפלתך קבע", להיות קובע מה טוב עבורך. "אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא", כי הוא לבדו יודע מה טוב עבורך, והוא ימלא משאלות לבך לטובה.

הנה כשהאדם מתפלל ומבקש מהש"ת את בקשותיו, הוא אינו יודע מה טוב לו באמת, ורק הש"ת הוא היודע למלא משאלות לבו לטובה.

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשביילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשביילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל צ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן צ"ל אב"ד אייבשיץ

ביאור הדרשה על הקדמת אם לאב במצות מורא

איש אמו ואביו תיראו.

פירש רש"י, כאן הקדים אם לאב, לפי שגלוי לפניו, שהבן ירא את אביו יותר מאמו. ובכבוד הקדים אב לאם, לפי שגלוי לפניו, שהבן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו בדברים.

ומקור הדברים במסכת קידושין (דף לז), תניא רבי אומר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם וכו', לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא האב. ועוד מצינו בגמרא (שם לא), שאל בן אלמנה אחת את רבי אליעזר, אבא אומר השקיני מים, ואימא אומרת השקיני מים, איזה מהם קודם. אמר ליה, הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך. בא לפני רבי יהושע, אמר לו, כך. אמר לו, רבי, נתגרשה מהו. אמר ליה, מבין ריסי עניך ניכר שבן אלמנה אתה וכו'. ופירש רש"י, ולא צריך אתה למעשה, אלא ללמוד באת. ואני אומר לך, שכבוד שניהם שוה עליך, ע"ש היטב. הרי שגם אחר דברי רבי, שהקדמת האב לאם לענין כיבוד היא "לפי שגלוי לפניו, שהבן מכבד את אמו יותר מאביו", מכל מקום למעשה כבוד האב קודם לאם, ורק בנתגרשה שניהם שוין.

וכן שנינו בסוף מסכת כריתות (דף סח), האב קודם לאם בכל מקום, יכול מפני שכיבוד האב קודם על כיבוד האם, ת"ל איש אמו ואביו תיראו, מלמד ששניהם שקולין. אבל אמרו חכמים, האב קודם לאם בכל מקום, מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו, עכ"ל המשנה. והיינו בעוד אמו נשואה לאביו, כנ"ל (מהרש"א ח"א שם).

ועל כרחק, "מלמד ששניהם שקולין", היינו בנתגרשה. כי בעודה נשואה, לא יתכן שיהיה כבוד שניהם שוה. שהרי קי"ל (קידושין לב; י"ד ס"ו ר"מ ס"ה), כיבוד משל אב - היינו שהבן מאכל את אביו ממנונו של אביו, ואין עליו חיוב להאכלו ממנונו. ואם אמו נשואה, איך יעלה על הדעת ששניהם שוין ויוכל להקדים את כבודה לכבודו, הלוא אם מכבדה מרכושה, "מה שקנתה אשה קנה בעלה", ואיך ישתמש בממון האב כדי להקדים את האם. ודוחק להעמיד מתני, בשנתן לה אחר במתנה על מנת שאין לבעלה רשות בו.

ויש להבין, מנא לן דשקולים הם, דילמא הוא דוקא כמו שכתוב בתורה. בכיבוד, האב קודם. ובמורא, האם קודמת. אמנם זה אינו, דבשלמא לגבי כיבוד שייך לדון על הקדמה, כיון דאיזהו כיבוד, מאכילו ומשקהו (קידושין לא:), וכד', ובסיפוק צרכים אלו שייך להקדים אחד לשני. אבל לגבי מורא, לא יושב במקומו ולא סותר את דבריו (שם), לא שייך בזה דין קדימה. ואם כן על כרחק, מה שהקדימה התורה אם לאב לגבי מורא, אינו משום דין קדימה. אלא לומר, שחומרת מצות מורא שווה כלפי שניהם, שהרי מצינו שלגבי כיבוד נאמר להיפך.

ואת זה בא רבי ללמדנו, שאת ההלכה של שניהם שוים, אפשר ללמוד משינוי הסדר בפסוקים, רק כפי שכתוב לפנינו. אבל אם היה כתוב להיפך,

יוסא דהילולא

ביום שלישי ו' אייר, חל יום האירצייט של רבנו בנימין וואלף בן רבנו יואל רייכלס צ"ל אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים", אבי אם אביו של רבינו הגה"ק צ"ל (רבינו הגה"ק הילל בן רבי אליעזר בן מרת היצל בת רבי בנימין וואלף צ"ל) אשר ממעיינות תורתו אנו שותים מידי שבוע במדור זה.

נלב"ע ו' אייר תקמ"ז
זכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.
ת נ צ ב " ה

מתולדותיו דברי גדולי הדור עלי,
הבאנו בגליון מס' 10.
המעוניין יוכל לקבל את הגליון בכתיבת הר"מ.

כבוד למורא, לא היינו לו מדים ששניהם שווים. אלא היינו חושבים שבדוקא הוא, שיש יותר חיוב לכבוד את האם, כי משדלתו בדברים - והיינו בנתגרשה, כשכבר לא שייכת הסברא של "אתה ואמך חייבים בכבוד אביך", והחיוב לירא מהאב הוא יותר גדול, כי מלמדו תורה. דריק וקל להבין.

דברי ברכה

מזל טוב לצאצאי רבינו הגה"ק צ"ל

הרה"ח משה צבי בנימין הי"ו ולבנו הרה"ח יעקב הי"ו ולנכדו הרה"ח יואל הי"ו לרגל שמחת הבר מצוה של הנכד - הבן הבה"ח יחזקאל ני"ו יהי רצון שיזכו לרווחת מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם, ויתקיים בהם במהרה "בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם", אמן.

השבוע יתקיים בעיר דברצן כינוס של פעילי קהילות שקיימות כיום בהונגריה. במהלכו יתקיים טקס לקריאת הכרזת שלפני בית הכנסת על שמו ולזכרו של הרב בנימין זאב קרויס צ"ל [חתנו של רבינו הגה"ק זי"ע]. מתוך הערכת פעילי הרבים, שהותירו את רישומם לדורות. הטקס ייערך ביום ו' ערש"ק פר' קדושים, בשעות הצהריים המוקדמות. בביהכ"ס מתקיימים ב"ה תפילות במשך כל ימי השבוע.

לעילוי נשמת

איש החסד היקר שעסק כל ימיו בחקר ושימור תולדות משפחת ה"קודש הילולים", וקירוב צאצאיו הרה"ח בנימין שלמה ב"ר חיים זאב ארזן ז"ל (בן מרת מרים הינדל רוזמן בת מרת בילא קרויס בת רבינו הגה"ק צ"ל, וחתן מרת מרים רחל בנימין בת מרת בילא לאזאר בת מרת רבקה הירש בת רבינו הגה"ק צ"ל) נלב"ע ביום ז' אייר תשע"ה
ת נ צ ב " ה

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קודש הילולים בהקדמה)